

การวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

นางสาวประทีป อภินหสิต

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-581-500-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018154 I 15198 ๗๗๕

A CONTENT ANALYSIS OF MORALITY ASPECT IN THE
LOWER SECONDARY SCHOOL CURRICULUM B.E. 2521
(REVISED EDITION B.E. 2533)

Miss Pratin Apinhasmit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Educational Administration
Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-581-500-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

โดย

นางสาวประทีป อภิณหลमित

ภาควิชา

บริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร. ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... *พร รัตน* ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรราษฎร์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *M. J. J. J.* ..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด)

..... *John U.* ..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์)

..... *John U.* ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์)

ประทีน อภินทรมิต : การวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) [A CONTENT ANALYSIS OF MORALITY
ASPECT IN THE LOWER SECONDARY SCHOOL CURRICULUM B.E.2521 (REVISED
EDITION B.E.2533)] อ.ที่ปรึกษา : อ.ดร.ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 135 หน้า.
ISBN 974-564-500-4

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร จากแหล่งข้อมูลคือ
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษา
ตอนต้น หนังสือเรียนและคู่มือครู จำนวนทั้งสิ้น 31 เล่ม

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีคุณลักษณะ
ทางจริยธรรมที่ปรากฏ 5 ลำดับแรก คือ ความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม ความมั่งคั่ง
ประหยัด ความมีเหตุผล การรู้จักสามัคคี
2. คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น มีคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏและเรียงตามลำดับ
ดังนี้ คือ ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม ความมีระเบียบวินัย การรู้จักสามัคคี ความไม่รู้ ความรับผิดชอบ
ความมั่งคั่ง ประหยัด การรู้จักประมาณตน
3. หนังสือเรียน มีคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏ 5 ลำดับแรกคือ ความมั่งคั่ง ประหยัด
การรู้จักสามัคคี ความมีระเบียบวินัย ความอดสาหัสขยันหมั่นเพียร ความเมตตา กรุณา
4. คู่มือครู มีคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏ 5 ลำดับแรก คือ ความไม่รู้ ความมีเหตุผล
ความมีระเบียบวินัย การรู้จักสามัคคี ความมั่งคั่ง ประหยัด
5. จากเอกสารทั้ง 4 ประเภทพบว่า มีคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏร่วมกัน คือ ความ
รับผิดชอบต่อ ความมีระเบียบวินัย การรู้จักสามัคคี ความมั่งคั่ง ประหยัด ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม
ความไม่รู้ ส่วนคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในเอกสารหลักสูตร คู่มือหลักสูตร และคู่มือครู คือ
ความกตัญญูกตเวทิตะ ความยุติธรรม ความมีสัมมาคารวะ การส่งเสริมคนทำความดี และความกล้า
ทางจริยธรรม

ภาควิชา ..... บริหารการศึกษา .....
สาขาวิชา ..... นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร .....
ปีการศึกษา ..... 2534 .....

ลายมือชื่อนิติ ..... *Janh* .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *Janh* .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C342603 : MAJOR SUPERVISION AND CURRICULUM DEVELOPMENT
KEY WORD : CONTENT ANALYSIS/MORALITY/CURRICULUM

PRATIN APINHASMIT : A CONTENT ANALYSIS OF MORALITY ASPECT IN THE
LOWER SECONDARY SCHOOL CURRICULUM B.E.2521 (REVISED EDITION B.E.2533).
THESIS ADVISOR : JAITHIP CHUARATANAPHONG, Ph.D., 135 PP.
ISBN 974-581-500-4

The purpose of this research was to analyze the morality aspect in the Lower Secondary School Curriculum B.E.2521 (Revised Edition B.E.2533), by using the documentary research technique 31 curriculum documents were analyzed. These documents consisted of the Lower Secondary School Curriculum B.E.2521 (Revised Edition B.E.2533), manual for the Lower Secondary School Curriculum B.E.2521 (Revised Edition B.E.2533), textbooks and teacher's guidebooks.

The results of this research were found as follows:

1. Out of 24 morality aspects that were prioritized, the first five ones from the highest in the Lower Secondary School Curriculum B.E.2521 (Revised Edition B.E.2533) were discipline, good manner, economy, rationalization, co-operation.
2. 7 Morality aspects which were found and prioritized from the highest to the lowest in Manual for the Lower Secondary School Curriculum B.E.2521 (Revised Edition B.E.2533) were good manner, discipline, co-operation, studiousness, responsibility, economy, modesty.
3. Out of 24 morality aspects that were prioritized, the first five ones from the highest in textbooks were economy, co-operation, discipline, diligence, kindness.
4. Out of 24 morality aspects that were prioritized, the first five ones from the highest in teacher's guidebooks were studiousness, rationalization, discipline, co-operation, economy.
5. The morality aspects which were found in all curriculum documents were responsibility, discipline, co-operation, economy, good manner, studiousness. The morality aspects which did not show in the Lower Secondary School Curriculum B.E.2521 (Revised Edition B.E.2533), manual for the Lower Secondary School Curriculum and teachers' guidebooks were gratefulness, justice, respectfulness, doing-good-deeds encouragement, ethical valiance.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... บริหารการศึกษา .....
สาขาวิชา ..... นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร .....
ปีการศึกษา ..... 2534 .....

ลายมือชื่อนิติ ..... ปรีดี อิศกุล .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... [Signature] .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยาในฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาและความช่วยเหลือจากผู้ทรงคุณวุฒิหลาย ๆ ท่านที่เพียบพร้อมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ คณะอาจารย์ทุก ๆ ท่านในภาควิชาบริหารการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ ผู้วิจัยยังได้รับความรู้ คำแนะนำ กำลังใจและความช่วยเหลือที่มีคุณค่าอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังมีบุคคลที่ทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้อย่างสมบูรณ์แบบและเสียสละเพื่อเหลืออยู่เสมอ คือ อาจารย์ ดร. ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับจากคณะอาจารย์ทุก ๆ ท่าน

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้มอบทุนจำนวนหนึ่ง เพื่อสนับสนุนในการทำวิจัย ทำยที่สุดนี้ ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ที่ให้โอกาสในการศึกษาเล่าเรียน และเป็นแบบอย่างของความอดทนในชีวิต ขอขอบคุณสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่เข้าใจ ให้กำลังใจและช่วยเหลือเสมอมา

ประทีน อภินิรมิต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

ช

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย	7
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	10
วิธีดำเนินการวิจัย	10
ลำดับในการเสนอผลการวิจัย	15
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
ความหมายของจริยธรรม	16
องค์ประกอบของจริยธรรม	18
พื้นฐานในการเกิดจริยธรรม	19
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังจริยธรรม	20
แนวทางในการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม	27
สถาบันที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม	30
ทิศทางในการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา และจุดเน้นของ กรมสามัญศึกษา	33
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)	35

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์เนื้อหา	41
ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับหลักสูตร	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย	50
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	50
วิธีดำเนินการวิจัย	50
แหล่งข้อมูล	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	54
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	83
สรุปผลการวิจัย	84
อภิปรายผล	87
ข้อเสนอแนะ	98
รายการอ้างอิง	100
ภาคผนวก	108
ประวัติผู้เขียน	135

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	คุณลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในแต่ละเอกสาร	57
2	คุณลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)	60
3	คุณลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในคู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)	63
4	คุณลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในหนังสือเรียน	65
5	คุณลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในคู่มือครู	77

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย